

Karlskoga kommun

Kommunstyrelsens ledningskontor

Riktlinjer för

artificiell intelligens (AI)

Karlskoga kommun

Dokumentinformation

Fastställt av	Kommunstyrelsen
Fastställt, datum	[datum fylls i]
Dokumentansvarig	Kommundirektör
Ansvarig för revidering	Digitaliseringschef
Gäller för	Karlskoga kommuns samtliga förvaltningar och verksamheter
Gäller till, datum	[datum fylls i]

Bakgrund

Artificiell intelligens (AI) utvecklas, etableras och används brett i samhället och påverkar kommunala verksamheter, dess användare och de som får kommunal service på många, i flera avseenden fortfarande okända, sätt.

AI är ett brett begrepp som omfattar allt från enklare, inbyggda funktioner i programvaror till avancerade system som kan skapa eget innehåll eller fatta beslut. Risknivån vid användning varierar därför mellan olika AI-lösningar. Det är hur AI används och vilken information som behandlas som avgör behovet av skydd, kontroll och etiska överväganden.

AI är en central del av Karlskoga kommuns digitaliseringsstrategi och genom AI ska kommunen förbättra analysförmågan, automatisera rutinuppgifter och fatta mer välgrundade beslut. Kommunens användning av AI ska vara baserad på etik och säkerhet. Mot bakgrund av detta har dessa Riktlinjer för artificiell intelligens (AI) upprättats.

Syfte och målgrupp

Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra förutsättningarna för användning av AI inom Karlskoga kommun. Riktlinjen syftar till att stimulera en öppenhet och nyfikenhet att lära om AI och använda AI för att förbättra och effektivisera kommunens arbete. Riktlinjerna fastställer även ramar som säkerställer att användning sker på ett ansvarsfullt sätt utifrån gällande regler.

Riktlinjen är ett internt styrdokument som omfattar samtliga medarbetare och konsulter som använder eller vidareutvecklar AI-lösningar för att utföra arbete och uppdrag inom Karlskoga kommuns förvaltningar och verksamheter.

Definitioner

AI-system och andra begrepp som används i denna riktlinje har samma betydelse som anges i artikel 3 i EU:s AI-förordning (EU 2024/1689). Med AI-system avses ett maskinbaserat system som är utformat för att fungera med varierande grad av autonomi och som kan uppvisa anpassningsförmåga efter införande och som, för uttryckliga eller

underförstådda mål, drar slutsatser härledda från den indata det tar emot, om hur utdata såsom förutsägelser, innehåll, rekommendationer eller beslut som kan påverka fysiska eller virtuella miljöer ska genereras.

Generativ AI avser AI som genererar texter, bilder eller annat innehåll utifrån språkmodeller.

Användning av AI kan vara:

- Utveckling av och med AI.
- Att använda AI-verktyg som stöd i verksamheten.
- Tillhandahållande av tjänster som stöds av AI.

Tillämplighet

Riktlinjerna gäller för hela kommunens verksamhet. I riktlinjerna förutsätts att AI i huvudsak används som stöd i verksamheten, exempelvis för bearbetning av text och bild samt effektivisering av olika moment i arbetet. Användningen av AI ska vara motiverad utifrån kommunens syfte och mål.

Riktlinjerna gäller för alla som arbetar för kommunen – medarbetare, konsulter, praktikanter eller personer och aktörer som på annat sätt arbetar på kommunens uppdrag och som använder både befintliga och framtida lösningar och tillämpningar med AI.

Dataskydd och informationssäkerhet

Grundläggande principer

Genom informationssäkerhetsklassificering av kommunens information läggs en grund för hur information ska hanteras på ett säkert sätt. Alla har ansvar för att hantera information och data i enlighet med gällande författningar och interna styrdokument.

Vid användning av AI inom kommunen, särskilt generativ AI, ska personuppgifter, sekretessbelagda uppgifter, särskilt skyddsvärda uppgifter eller sådana uppgifter som kan vara känsliga för kommunen inte användas om inte systemet är godkänt för sådan information.

Personuppgifter

Behandling av personuppgifter i AI-verktyg ska ske i enlighet med dataskyddsförordningen (GDPR), riktlinjer från Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) samt kommunens interna vägledningsdokument.

Bedömning av rättslig grund för behandling av personuppgifter ska genomföras inför användning av AI och i samråd med dataskyddsombudet. I de flesta fall ska en konsekvensbedömning enligt GDPR upprättas innan personuppgifter behandlas i ett AI-system.

Sekretess och särskilt skyddsvärd information

Information och data som kan omfattas av sekretess får aldrig matas in eller överföras till AI-verktyg om det inte gäller ett AI-verktyg som är godkänt för sådan information. En bedömning om informationen omfattas av sekretess ska göras i varje enskilt fall.

Vid tveksamheter kring om informationen omfattas av sekretess ska juridisk kompetens kontaktas för stöd innan informationen matas in eller överförs till AI-verktyget. Samma grundregel gäller för särskilt skyddsvärd information och sådan information som kommunen inte skulle kunna publicera öppet.

Informationssäkerhet

Som medarbetare eller konsult ska du säkerställa att ingen skyddsvärd eller känslig information delas med, eller på annat sätt görs tillgänglig för, AI-tjänster som det inte finns avtal som reglerar dataskydd och informationssäkerhet för. Detta gäller särskilt när du:

- utvecklar eller vidareutvecklar AI,
- konfigurerar eller testar AI-baserade system,
- använder AI i ditt dagliga arbete – till exempel när du skriver in text i en prompt.

Språkmodeller och AI-tjänster utan sådant avtal – till exempel gratisversioner eller privata konton av ChatGPT, Gemini eller Claude – får inte användas för att bearbeta eller dela skyddsvärd information. I dessa tjänster kan det du skriver in sparas, användas som träningsdata eller lagras utanför kommunens kontroll.

Användning av AI

Kommunens inställning till AI

Karlskoga kommun ser positivt på användningen av AI och anser att användningen av AI kan bidra till kompetensutvecklingen och för att stödja effektivitet och kvalitet i kommunens arbete. Det öppnar upp för nyfikenhet och utforskande samtidigt som det förutsätter ansvarstagande.

Med utgångspunkt i denna riktlinje ska dialog och öppenhet gälla som grund för att hitta vägar att använda AI snarare än att se begränsningar.

Etiskt användande

Etisk AI är detsamma som ansvarsfull AI och verksamheten i Karlskoga kommun ska sträva efter att använda AI på ett ansvarsfullt sätt. Det innebär att i varje led säkerställa att anskaffning av nya AI-verktyg och användning av AI sker på ett sätt som:

- Är regelbaserat och transparent.
- Följer principerna rättvisa, tillförlitlighet, säkerhet, integritet, transparens samt är inkluderande och ansvarstagande.
- Minskar risken för diskriminering.
- Bygger förtroende för verksamheten.
- Skapar förutsättningar för att beslut är förståeliga och rättssäkra.

Kommunen ska använda metoder för att identifiera och minimera bias (snedvridningar och partiskhet) i datamängder och modeller samt ha metoder och rutiner för granskning så att AI-genererade resultat är rättvisa och neutrala.

Godkända AI-verktyg

Som medarbetare och konsult inom kommunen ska du endast använda AI-verktyg, programvaror och AI-stöd som:

- uppfyller kommunens krav på informationssäkerhet och dataskydd, och
- bedöms som lämpliga utifrån hur de används och vilken information som ska hanteras.

Bedömningen omfattar bland annat leverantörens säkerhetsnivå, hur data behandlas och lagras, var lagringen sker samt eventuella underleverantörer.

AI-verktyg som inte genomgått denna granskning får inte användas för kommunens information.

Privata licenser

Privata licenser för AI-stöd och verktyg får, som utgångspunkt, inte användas av medarbetare i kommunens verksamheter. Det finns möjlighet att testa privata AI-verktyg för arbetet; i dessa fall måste användaren säkerställa att användningen inte medför att detaljer om kommunens verksamhet, data eller information exponeras. Om sådan information ska få användas måste informationsägaren godkänna det.

Vid testanvändning gäller samma grundprincip som för godkända AI-verktyg – risknivån avgörs av hur verktyget används och vilken information som hanteras.

Automatiserat beslutsfattande

Inom kommunen får AI inte användas för automatiserat beslutsfattande utan att mänsklig kontroll sker av det som AI genererat eller bidragit till. Med automatiserat beslutsfattande avses hela processen som leder till ett beslut som har rättsliga följder för en individ eller på motsvarande sätt i betydande grad påverkar individen.

AI-agenter

AI-agenter är digitala system som kan utföra uppgifter självständigt med hjälp av artificiell intelligens. Till skillnad från enklare AI-funktioner, som bara svarar på frågor eller ger förslag, kan en AI-agent agera på egen hand utifrån mål eller instruktioner. Den kan till exempel hämta information, utföra analyser, skapa dokument, skicka meddelanden eller fatta beslut inom givna ramar. Syftet är ofta att automatisera arbetsmoment och frigöra tid, men eftersom agenten kan agera självständigt krävs tydliga begränsningar och kontrollmekanismer för att undvika felaktiga beslut, informationsläckage eller bristande ansvarsfördelning.

AI-agenter kan alltså vara kraftfulla verktyg för att effektivisera arbetet, men de medför även särskilda risker. Användning av AI-agenter ska alltid föregås av en riskbedömning med fokus på rättssäkerhet, kontrollförlust och informationshantering.

Grundprincipen är att agenter endast får användas när nyttan tydligt överstiger risken och när spårbarhet, ansvar och mänsklig kontroll kan säkerställas.

Transparens

Kommunen ska arbeta för att användningen av AI i verksamheten sker öppet och tydligt. När AI används i lösningar eller tjänster som riktas externt, till exempel till invånare eller företag, ska det tydligt framgå att AI har använts. Det gäller när AI:

- har skapat innehåll på egen hand, till exempel bilder, texter, kartor eller förslag, eller
- agerar direkt mot människor, till exempel i form av en AI-bot eller digital kundtjänst.

Ansvar

AI har aldrig ett ansvar. Som medarbetare är du ansvarig för de resultat som genereras eller skapas och för de beslut som bereds eller tas med stöd av AI, på samma sätt som när du utför ditt övriga arbete. Du ska bedöma att det som AI genererar eller skapar är tillförlitligt och förenligt med kommunens värderingar och uppdrag. Samma ansvarsregler som annars gäller i organisationen gäller även vid användning av AI.

Vid beslut som påverkar enskilda, där AI har använts som stöd, ska det alltid vara en människa med delegerat ansvar som kontrollerar och fattar det slutliga beslutet.

Allmänna handlingar

Information som matas in och genereras av AI kan utgöra allmänna handlingar. Informationen måste behandlas på ett korrekt sätt och vid behov lagras och diarieföras i enlighet med gällande lagstiftning och kommunens fastställda riktlinjer.

Hållbarhet

Vid anskaffning, utveckling och användning av AI ska det miljömässiga hållbarhetsperspektivet alltid beaktas. Alla ska vara medvetna om att AI-användning har en klimatpåverkan. AI-användning som är mer resurskrävande, som till exempel bild- eller videogenerering, ska bara genomföras när det är motiverat.

Rapportera problem och incidenter

Om du upptäcker brister eller risker i hanteringen av data eller säkerhet ska detta anmälas enligt kommunens rutiner för incidentrapportering för informationssäkerhet och dataskydd.

Ansvar och roller

Användare av AI ansvarar för tjänsterna och sina handlingar.

Alla medarbetare ansvarar för att rapportera avvikelser, fel eller missbruk enligt kommunens rutiner för incidentrapportering.

Närmaste chef ansvarar för att medarbetare har den utbildning som krävs för att kunna hantera information säkert.

Chef ansvarar för att all informationsbehandling görs i enlighet med informationssäkerhetspolicyn och externa regelverk.

Informationssäkerhetsansvarig (CISO) ska följa upp och regelbundet undersöka om det, utifrån ett informationssäkerhetsperspektiv, finns behov av uppdatering av riktlinjen samt stödja chefer med information och utbildning.

Styrande dokument

Denna riktlinje har upprättats i överensstämmelse med kommunens övergripande mål och styrande dokument samt de lagar och strategidokument som beslutas på EU-, nationell- och regional nivå.

Kommunala styrdokument

- Digitaliseringsstrategi för Karlskoga kommun
- Informationssäkerhet – policy, Karlskoga kommun
- Informationssäkerhet för medarbetare och förtroendevalda – riktlinje

Nationella och internationella regelverk

- EU AI Act, AI-förordningen (EU 2024/1689)
- Dataskyddsförordningen (GDPR, EU 2016/679)
- Förvaltningslagen (2017:900)
- Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (2018:1937)
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
- Kommunallagen (2017:725)
- Nationell inriktning för artificiell intelligens, Näringsdepartementet
- Cybersäkerhetslagen